

Gaprindashvili Nona 75

Salo Flohr o Noně Gaprindašviliové (narozené 3. května 1941):

Caissa - žena!

Mezi četnými dotazy, kterými milovníci šachu zasypávají velmistry, je takový: „Řekněte, prosím, proč ženy hrají šachy hůře než muži? („Jakoby“ – ublíženě dodávají ženy). Robert Fischer, který vždycky všechno ví (a dokonce více, jak se rád vyjadřoval Tartakower), odpověděl na tuto otázku bez přemýšlení: „Šachy – to není ženská záležitost“. Mladý šampión USA hraje velmi silně šachy, ale my ho nepokládáme za velkého experta v ženských otázkách. Paul Keres se na chvíli zamyslel a odpověděl tak: „Podle mého, ony hrají šachy hůře proto, protože nelze přinutit ženu, aby během pěti hodin ...mlčela!“. Odpověď vtipná, ale ironická. O tom, že byl kdysi vytvořen „Klub Věry Menčíkové“ jsem už psal, ale protože se objevily některé „historické“ doplňky, tak mi dovolu, vážený čtenáři, abych se k tomu tématu vrátil ještě jednou. Jak známo, čestným předsedou „Klubu Věry Menčíkové“ byl exmistr světa doktor Max Euwe. Protože dvakrát prohrál s mistry světa, čestnějšího předsedu si nebylo možné přát. V minulém roce jsme byli s M. Euwem v Zugdidi, rodném městě Nony Gaprindašviliové. Je zřejmé, že se mluvilo i o Věře Menčíkové. I teď exmistr světa přiznal, že prohrál s Věrou menčíkovou ne dvakrát, ale třikrát. Nemáme důvod nevěřit váženému profesoru matematiky: paměť má výtečnou. V Zugdidi jsou, pochopitelně, šachy velmi váženy. Jasně, že celé město

fandí, když hraje Nona. V Zugdidi lidé rádi žertují. Ale replika P. Kerese se tam moc nelíbila. Proč se tak ironicky vyjadřovat o ženách? A na setkání s profesorem M. Euwe kdosi přednesl návrh: „A proč bychom neustavili „Klub Nony Gaprindašvili“?. Ale kdo bude prezidentem? Vždyť nikdo z vel mistrů (zatím!) s Nonou neprohrál. Byl učiněn návrh zvolit za předsedu velmistra P. Kerese, který na turnaji v Hastingsu remízoval s Gaprindašvili (smír byl uzavřen po napínavém boji, když na desce již skoro nic nezůstalo). Návrh byl přijat jednomyslně. Nevím, jestli obdržel P. Keres ze Zugdidi oficiální zprávu, Ale nemusíte pochybovat, že vše se událo právě tak. My s André Lilientalem cítíme, že leckdo na nás ukazuje prstem (nebo se nám to zdá?!). Vždyť tento páreček v roce 1935 v Moskvě hrál nerozhodně s Menčíkovou, jíž se v tom turnaji nedařilo. Kolikrát si ze mne již z toho důvodu dělali legraci: „Jste chlapík (A. Liliental stejně), skutečný gentleman – s Menčíkovou jste remízoval“. Liliental možná skutečně se zachoval jako gentleman (opakuji – možná!), ale já nejsem žádný gentleman. Ne a ne. Tehdy se mi chtělo vyhrát stejně, jako řekněme P. Keresovi v Hastingsu s Nonou, ale nevyšlo to. Čtenář pochopitelně řekne, že píši příliš mnoho o sobě a minulosti. O minulosti píši s uspokojením, o dnešku zvláště rád. Nerad píši o sobě. Ale co dělat, když jsem byl očitým svědkem některých událostí? Je třeba totiž odpovědět na otázku, proč žena (zatím!) hraje hůře šachy než muži, neboť odpovědi Fischera a Kerese – nejsou odpovědi. Jsem přesvědčen, že nastane doba, kdy ženské šachové hnutí bude stejně masovým, jako mužské. Tehdy se o ženách pochybovat nebude! Žena zcela jistě dohoní muže v oblasti šachového umění. Já osobně věřím v ženského génia.

Zápas Gaprindašvili-Kušnirová

(S. Flohr - "64" No.19/1969, str. 3-4)

Prvotřídní partie

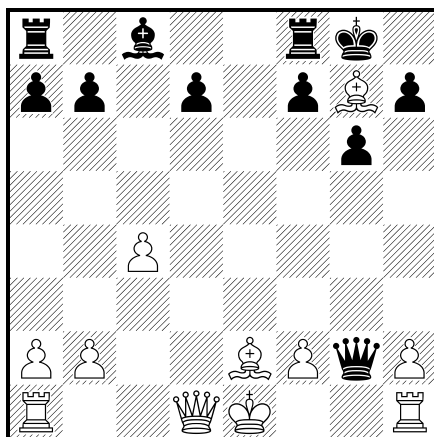
Nona Gaprindašviliová již 12 let zaujímá místo v křesle šachové královny. Nona Gaprindašviliová – šachistka extratřídy. Je celou svou duší oddaná šachu a podle energického, ostrého a skvělého stylu ji nazývají „ženským Talem“. A zatímco vedou spor kandidátky, která vyzve Nonu na další zápas, Nona se zúčastnila mužského turnaje v Dortmundu (SRN). Jedenáct mužů a jedna žena! Turnaj začal 3. května a starosta Dortmundu v ten den popřál mistryni světa k narozeninám kyticí z 33 růží a samotná Nona si dala dárek ještě příjemnější: s Nonou nevyhrál ani jeden z jedenácti soupeřů. Mistryně světa obsadila druhé místo, když získala pouze o půl bodu méně, než vítěz turnaje maďarský velmistr László Szabó. Ale nejedná se pouze o sportovní úspěch Nony na tomto turnaji. Dostalo se jí jistě velkého tvůrčího zadostiučinění, neboť se jí podařilo sehrát partii, která vejde do zlatého fondu šachových skvostů. V Londýně v roce 1851 byla sehraána znamenitá partie A.Anderssen – L. Kieseritzky. Právem ji pokládají za nesmrtelnou partii. Od těch dob uběhlo 123 let! A hle v Dortmundu se Noně Gaprindašvili podařilo vytvořit skutečný výtvar, který nelze nazvat jinak, než nesmrtelným. Posuďte sami.

Gaprindashvili,N - Servaty,R [B39]

Dortmund Dortmund, 1974

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 g6 5.c4 Sg7 6.Se3 Jf6 7.Jc3 Jg4 8.Dxg4 Jxd4 9.Dd1 e5 10.Jb5 0–0 11.Se2 Dh4 (Nepovedená exkurze. Správné bylo 11...Jxb5 12.cxb5 d6. Je ale známo, pokud bude protivník dělat nejlepší tahy, tak ... nelze vytvořit nesmrtelnou partii. Vždyť Anderssenův protivník také trochu Anderssenovi "pomohl")

12.Jxd4 exd4 13.Sxd4 Dxe4 14.Sxg7 Dxd2

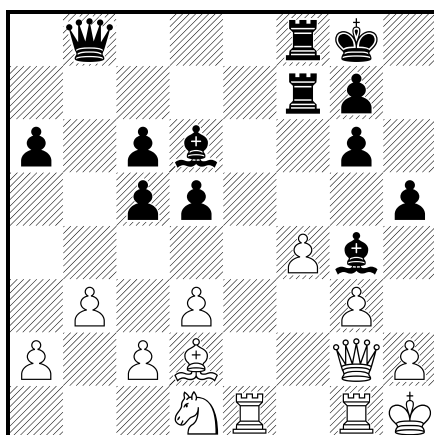
(Německý mistr se zaradoval: Nona určitě něco přehlédla, pomyslel si Servaty. Viděl jen to, že v případě 15.Sf3 Ve8+ vyhraje černý) **15.Dd4!!** (Překrásný tah, nebo přesněji začátek daleko propočtené kombinace) **15...Dxh1+** (Kdo řekl "a", musí říci i "b", ale v daném případě nepomůže ani "a", ani "b") **16.Kd2 Dxa1** ("Dobrou chuť!" - pomyslela si Nona. Její partner ani teď ještě nepochopil, proč mu Nona tak štedře dává obě věže. Je zajímavé, že v partii Andressen-Kieseritzky získal černý také velkou materiální převahu, ale dostal mat. Analýza po partii přesvědčila Servatyho, že zbytečně bral druhou věž na a1, a že lepší bylo 16...Dc6 nebo 16...Dxh2. Ale i v tom případě by mu Nona ukázala, že jeho pozice je prohraná, ovšem bez ohňostroje) **17.Df6!!** (Tento tichý tah strašlivé síly je závěrečným akordem kombinace mistryně světa. Před hrozbou 18.Sh6 není obrany. Proto se černý vzdal). Aby mohli čtebaři srovnat výtvar Nony Gaprindašviliové se známou partií Anderssen – Kieseritzky, uvádíme text té partie. (*Vynecháno – JK*) (1974)

Malý výběr partií Nony Gaprindašviliové proti Čechům:

Suchá,Růžena - Gaprindashvili,Nona [B23]

Tbilisi, 05.1960

1.e4 c5 2.Jc3 Jc6 3.f4 e6 4.Jf3 d5 5.exd5 exd5 6.Sb5 a6 7.Sxc6+ bxc6 8.0-0 Sd6 9.d3 Je7 10.Sd2 0-0 11.De2 Va7 (Hluboká myšlenka. Věž bude potřeba v útoku. Černý důsledně rozvíjí svoje síly) **12.Vae1 Jg6 13.Je5 Dc7 14.Jxg6 fxd6** (Právě tak, neboť veškerá hra černého je vypočtena na útok) **15.Kh1 Db8 16.b3 Vaf7 17.g3 Sh3 18.Vg1 h5 19.Jd1 Sg4 20.Dg2**

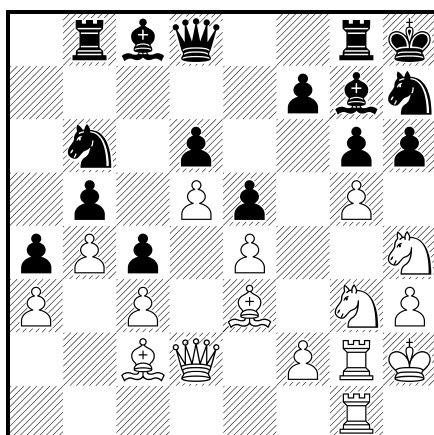

20...g5 (Je nutno otevřít sloupce, aby se využilo oslabení pozice bílého krále) **21.Jf2 gxf4 22.gxf4** (Po 22.Jxg4 je dobré 22...f3 23.Jh6+ gxh6 24.Df2 Kh7 s útokem) **22...Sxf4 23.Sxf4 Vxf4 24.Jxg4 Vxg4 25.Dh3 Vxg1+ 26.Kxg1 Df4 27.De6+ Kh7 28.De2 Dd4+ 29.De3 Ve8! 30.Dxd4 Vxe1+ 31.Kf2 cxd4 32.Kxe1 Kg6** (a bílý se za několik tahů vzdal. Šachmatnyj ježegodnik 1960, Moskva 1962, str. 237) **0–1**

Gaprindashvili,Nona - Eretová,Květa [C92]

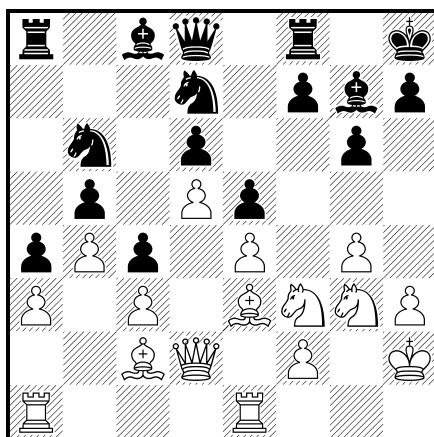
Tbilisi Women, 05.1961

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sa4 Jf6 5.0–0 Se7 6.Ve1 b5 7.Sb3 0–0 8.c3 d6 9.h3 Jd7 10.d4 Sf6 11.Se3 Ja5 12.Sc2 Jc4 13.Sc1 c5 14.b3 Jcb6 15.Se3 Dc7 16.Jbd2 Sb7 (Hra obou soupeřek v zahájení ukazuje nesporné proniknutí do podstaty zvolené varianty. Zajímavé je řešení, které teď volí Gaprindašviliová: blokuje centrum tahem 17.d5 s důvěrou v to, že se jí podaří prorazit opěvnění soupeřky na dámském křídle. Mnozí znalci španělské hry se ne tak často k tomuto rozhodují, protože nejsou přesvědčeni o úspěchu dalších operací na křídle. Ale právě tento útok na krále provedla mladá šampionka Gruzie s velkou silou) **17.d5 a5** (Začátek málo užitečného manévru. Samozřejmou reakcí bylo ihned 17...g6, připravujíc event. f7-f5) **18.a3 a4 19.b4 c4 20.Jf1 g6 21.g4 Dd8 22.Kh2 Kh8 23.Dd2 Sc8 24.Jg3 Sg7 25.Vg1 Vg8 26.Vg2 Vb8 27.Vag1 Jf6 28.Sg5 Df8 29.Jh4 h6 30.Se3 Dd8 31.g5 Jh7**

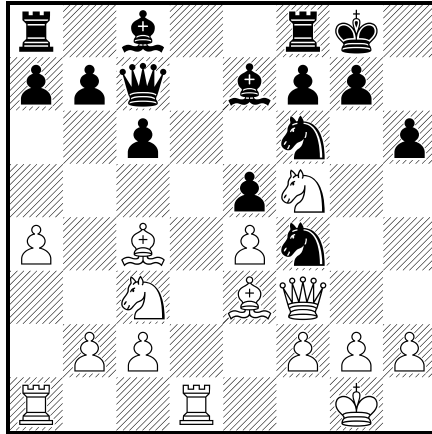
32.Jgf5! (Teď po 32...gxf6 rozhodne 33.gxh6) 32...h5 33.De2 Sf8 34.f4! De8 35.Jg3 exf4 36.Sxf4 Sg7 37.Sxd6 Dd7 (Hrozí mat na h3, ale bílý se vším počítal) 38.Jhf5! gxf5 39.Jxf5 Vb7 40.Dxh5 (Černý se vzdal. Před hrozbami 41.g6 nebo 41.e5 nebo 41.Vg4 není obrany. L. Aronin - Bjulletěň "6 mezdunarodnych" 1961, No. 3, 2.6.1961) 1-0

Gaprindashvili,Nona - Eretová,Květa
Tbilisi (Women), 1961

25.Vg1 Vg8 26.Vg2 Vb8 27.Vag1 Jf6 28.Sg5 Df8 29.Jh4 h6 30.Se3 Dd8 31.g5 Jh7 32.Jgf5? h5 [32...gxf5 33.gxh6] 33.De2 Sf8 34.f4 De8 35.Jg3 exf4 36.Sxf4 Sg7 37.Sxd6 Dd7 38.Jgf5! gxf5 39.Jxf5 Vb7 40.Dxh5 Dd8 41.e5 (Revista de Sah 1961, 82) 1-0

Gaprindashvili,Nona - Eretová,Květa
Kiev women (10), 1967

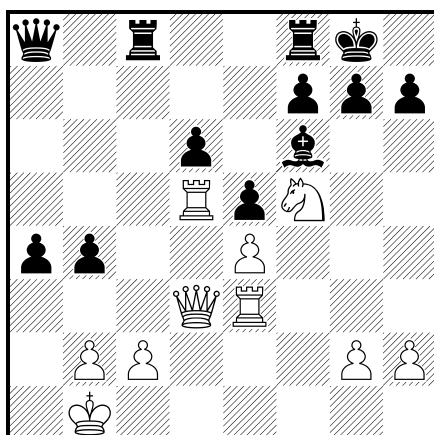

14...Kh7? (Lepší bylo 14...Kh8) **15.Sxf4 exf4 16.Jxe7 Sg4** (Černý chce získat kvalitu, využívá okolnost, že bílý jezdec bral střelce e7 bez šachu) **17.Dd3 Vad8 18.Jed5! cxd5 19.exd5+!** (Teď je zřejmé, proč by černý král stál lépe na h8) **19...g6 20.Vd2** (a bílý realizoval materiální převahu. Szachy 9/1967, p. 272) **1-0**

Eretová,Květa - Gaprindashvili,Nona [B89]

Lublin ol women (8), 09.1969

1.e4 c5 2.Jf3 Jc6 3.d4 cxd4 4.Jxd4 Jf6 5.Jc3 d6 6.Sc4 e6 7.Sb3 a6 8.Se3 Ja5 9.De2 (Pravděpodobně v této chvíli napadla bílou nešťastná myšlenka na velkou rochádu. Normálně se hrává 9.0-0) **9...b5 10.0-0-0 Dc7 11.Sg5** (To znamená ztrátu tempa. Bílý nenachází plán hry po "odchýlení se" od teoretické varianty) **11...Jxb3+ 12.axb3 Se7 13.Vhg1 b4 14.Ja4** (Zde stojí jezdec špatně. Lepší bylo 14.Jb1) **14...Sd7 15.f4 Da5!** (Tak černý dobývá pěšce nebo získává bez námahy iniciativu na dámském křídle) **16.Kb1 Sb5! 17.Df3** (Ne však 17.Jxb5? axb5 a černý vyhraje) **17...Vc8 18.Vge1** (Pozice bílého je v této chvíli již pravděpodobně prohraná. Ale důsledným pokračováním bylo 18.Sxf6 Sxf6 19.g4 atd.) **18...0-0 19.f5 e5 20.Sxf6 Sxf6 21.Je2 Sxa4 22.bxa4 Dxa4 23.Db3 Dc6** (Černý si ponechává dámu, protože tak může vytvořit vážné hrozby bílému králi) **24.Vd5 a5 25.Dd3** (Ne však 25.Vxa5 Dxe4 a do akcí vstoupí černý střelec) **25...Da8 26.Jg3 Se7 27.f6** (Bílý v rozpacích hledá protihru) **27...Sxf6 28.Jf5 a4 29.Ve3**

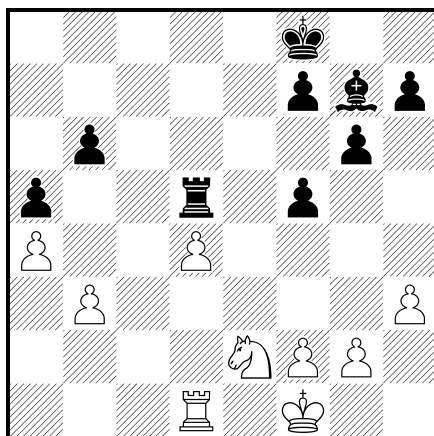

29...a3! (Tím způsobem získává černá věž pole c3) 30.bxa3 (Lepší bylo 30.b3)
30...Vc3! (Szachy 1969, 363) 0-1

Gaprindashvili,Nona - Malypetrová,Jana [B14]

Bělehrad women (10), 03.1970

1.e4 c6 2.d4 d5 3.exd5 cxd5 4.c4 Jf6 5.Jc3 g6 6.Db3 Sg7 7.cxd5 0-0 8.Se2 Jbd7
9.Sf3 Jb6 10.Sg5 a5 11.a4 Sf5 12.Sxf6 exf6 13.Jge2 Vc8 14.0-0 Sd3 15.Dd1 Sc4
16.b3 Sxd5 17.Jxd5 Jxd5 18.Vc1 Vxc1 19.Dxc1 b6 20.Sxd5 Dxd5 21.Dc4 Dd7 22.Vc1
f5 23.Dc6 De7 24.Kf1 Ve8 25.Db5 Kf8 26.Dc4 Dd6 27.h3 Vd8 28.Vd1 Dd5 29.Dxd5
Vxd5

30.Ke1 Ke7 31.Vd3 Kd7 32.Kd2 Sf8 33.Kc3 Sg7 34.Kc4 Vd6 35.d5 Se5 36.Jg1 Sf6
37.Jf3 g5 38.Jd2 Sd8 39.Kb5 Vg6 40.Jc4 g4 41.Je5+ (Černý se vzdal. Přehlédnutí
kvality v časové tísní nic nezměnilo, pozice bílého byla vyhraná. "64" No. 13/1970, str.
16) 1-0

Gaprindashvili,Nona - Eretová,Květa [C68]

Vrnjacka Banja (Women), 1972

**1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sb5 a6 4.Sxc6 dxc6 5.0-0 Dd6 6.d4 exd4 7.Jxd4 c5 8.Jb3 Dxd1
9.Vxd1 Sd7 10.Sf4 0-0-0 11.Jc3 Jf6 12.Sg5 Ve8 13.Sxf6 gxf6 14.Jd5 Ve6 15.Jd2 h5
16.f3 f5 17.exf5 Ve5 18.Jc4 Vxf5 19.f4 Vxd5 20.Vxd5 Se6 21.Vad1 Sxd5 22.Vxd5 f6
23.Kf2 b5 24.Jd2 c4 25.Je4 Se7 26.Jg3 h4 27.Jf5 Sf8 28.Kf3 h3 29.g4 c6 30.Vd2 Kc7
31.Ke4 Vg8 32.Jd4 Sd6 33.Kf5 Kd7 34.Je6 Ke7 35.Ve2 Kf7 36.g5 fxg5 37.fxg5 Ve8
38.g6+ Kg8 39.Vd2 Sb8 40.Kf6 a5 41.Vd7 Sxh2 42.Vg7+ Kh8 43.Kf7 1-0**

(kal)